

za razne tatvine, zlasti sadje. Posebno vsečne so takim ljudem bližnjice skozi vinograde, posebno ob trgatvi!

Ali naj si gospodar pusti veljati tako škodo? Mislim, da je dolžnost oblasti davkoplačevalca ščititi; orožniki na patruljah, poljska straža, sresko načelstvo in županstva, v prvi vrsti pa katerogičen zakon, da bomo rešeni pravi in škode. Ta ni majhna! Preračunaj, koliko škoduje obcestna, pol metra široka steza na pet km dolgi progi. Taka steza vzame dva in pol orala rodovitnega sveta! Zares, tako nam ni treba zapravljati zemlje! Nekdo je hotel stezo s tem zabraniti, da je zoral njivo; pa so ga tožili in skoraj bi bil moral posestnik povrniti »škodo«, mesto narobe! Ali ni to babilonsko?

*

Cene in sejmska poročila.

Mariborski trg. Na mariborski trg v soboto, dne 18. junija so pripeljali špeharji 20 komadov zaklanih svinj. Svinjsko meso je bilo po 12 do 13 Din, slanina 12 do 13 Din. Kmetje so pripeljali 22 voz sena po 50 do 80 Din, štiri škopa po 1.75 do 2 Din (komad), 1 voz in 68 vreč krompirja po 1.50 do 2 (novi kg 5 do 6 Din), tri vreče čebule po 5 do 5.50 Din, česen 8 do 10 Din, kumarce 4 do 6 Din. Pšenica 1.75 do 2 Din, rž 1.50 do 1.75 Din, ječmen 1.50, oves 1.25 do 1.50 Din, koruza 1.25 do 1.50, oves 1.25 do 1.50, proso 1.75, ajda 1.25, fižol 2.50 do 3 Din, fižol v stročju (italjanski) 14 Din, luščen grah 10 do 12 Din. Vozov s črešnjami ni bilo, ker so ljudje preveč zaposleni s senom. Piščanci 20 do 60 Din, kokoš 20 do 30 Din, raca 15 do 25 Din, gos 30 do 60 Din, puran 40 do 60 Din. Celi orehi 5.50 do 6 Din, luščeni 16 do 18 Din. Kozliček 50 do 65 Din. Hren 6 do 8 Din, karfijola 2 do 4 Din, kisle zelje 3 do 4 Din, repa 2 Din. Buče komad 3 do 4 Din, paradižniki 16 Din, glavната solata 0.50 do 1 Din, gobe 1 do 2 Din, borovnice 2.50 do 3 Din, jagode 7 do 8 Din, vrtna jagode 10 do 12 Din, črešnje 3.50 do 5 Din, jabolka 12 Din. Mleko 2 do 3 Din, smetana 10 do 12 Din, surovo maslo 20 do 26 Din. Jajca 0.50 do 0.75, med 14 do 20 Din, suhe slive 8 do 12 Din, špargelj 3 do 5 Din.

Mariborski živalski sejm. Prignanih je bilo 23 konj, 12 bikov, 145 volov, 322 krav in 31 telet; skupaj 533 komadov. Povprečne cene za različne živalske vrste na sejmu dne 14. junija 1932 so bile sledeče: debeli voli 1 kg žive teže Din 4.25 do 5; poldebili voli Din 2 do 3.75; plemenski voli Din 1.75 do 3; biki za klanje Din 2.25 do 2.75; klavne krave debele Din 2 do 3.25; plemenske krave Din 2 do 2.25; krave za klobasarje Din 1.50 do 2; molzne krave Din 2 do 2.75; breje krave Din 2 do 2.75; mlada živina Din 3 do 5; teleta Din 5 do 6. Prodanih je bilo 274 komadov.

Mariborski svinjski sejm. Na svinjski sejmu dne 17. junija 1932 je bilo pripelanih 128 svinj; cene so bile sledeče: Mladi prašiči 5 do 6 tednov stari komad 60 do 100 Din; 7 do 9 tednov stari 150 do 180 Din; 3 do 4 mesece stari 250 do 300 Din; 5 do 7 mesecev stari 350 do 400 Din; 8 do 10 mesecev stari 450 do 480 Din; eno leto stari 600 do 650 Din. Kilogram žive teže so prodajali po Din 6 do 6.50, kilogram mrtve teže pa po Din 10 do 11.50. Prodanih je bilo 107 svinj.

Mesne cene v Mariboru. Volovsko meso prve vrste 1 kg Din 10 do 12; volovsko meso druge vrste Din 6 do 8; meso od bikov, krav in telic Din 4 do 6; telečje meso prve vrste Din 10 do 12; telečje meso druge vrste Din 6 do 8; svinjsko meso sveže Din 10 do 16.

Ljudožrci — čuvarji največjega zlatega zaklada.

Znani ameriški raziskovalec Hyatt Verrill je preživel celih 25 let v džunglah srednje ter južne Amerike. Omenjeni zna veliko povedati o dogodkih potovanj med Indijanci, med katerimi si je znal pridobiti toliko prijateljev. Na lastne oči je videl zlate jame v Tisingalu v Costa Rici, odkoder so prejemale tudi Španci zlate zaklade.

Na svojem zadnjem potovanju je prišel v pokrajino Shaysha-Indijancev, in sicer v posebno ugodnem trenutku. Poglavar plemena, Polu, je imel hčerko, katero je napadla hčeren, za katero domači vražar ali medicinan ni znal leka. Raziskovalec je prosil, naj mu poka-

žejo bolnico. Po pregledu je ugotovil, da gre za težji slučaj kolike, katere pa je deklico lahko ozdravil s pomočjo zdravil, katera je imel seboj. Ko je dekletce ozdravilo, je postal tujec velik mož med domačini, ker je s svojo umetnostjo in močjo premagal indijanskega vražarja. Poglavar mu je izkazal največje časti. D. bi pa pridobil tujčevo zaupanje, ga je vzel seboj v džunglo, da bi mu pokazal tamkaj največjo znamenitost. Dospela sta do začinjenih preostankov nekoč španske trdnjave. Videla sta stare zarjavele topove, na katerih je bila še vidna letnica 1515. Nato sta dosegla cilj potovanja, za kojega so tvegali že tisoči in tisoči življenj. Prišla sta do zlatih jam v Tisingalu.

Tamkaj je ležalo zlato, preraščeno s travo, v celih kopicah. Verrill pravi o tem pogledu dobesedno takole: »V najbolj drznih sanjah bi si ne bil mogel predstavljati tolike množine najčistejšega zlata. Skraja nisem zaupal lastnim očem, moral sem se dotakniti z rokami teh neizmernih zakladov, da sem se prepričal da nisem mogoče žrtev kake prevare.«

Drugi dan po vrnitvi od zlatih zakladov so priredili domačini raziskovalcu v počaščenje posebno veselico. Na programu je bila tudi predstava v templju. Poglavar sam ga je peljal v svetišče in Indijanci so ga preoblekli v indijanska oblačila, glavo so mu okrasili s ptičjim perjem, krog vratu so mu ovili verižice. Na ta način so ga proglasili za poglavarja plemena.

Shaysha-Indijance so dolžili v prejšnjih časih ljudožrstva. Verrill trdi, da ni izključeno, da bi ne bilo to plemo še danes udano tej rrozni zablodi. Ti Indijanci imajo navado, da si prav ostro opilijo zobe, kar je posebno prikladno za česanje mesa.

Je res nekaj posebnega in izrednega, kako se je povzpел beli človek do poglavarja ljudžrskega plemena!

*

Gradba najvišjega nebotačnika na svetu.

V Njujorku so začeli graditi iz železobetona celi okraj nebotačnikov, ki se bo imenoval »Radio City« in bodo neverjetno visoka poslopja namenjena trgovini. Stavbe bodo stale 250 milijonov dolarjev in jih bodo gradili čela štiri leta. Za primer z najnovejšimi nebotačniki bodi omenjeno, da je dosedaj najvišji nebotačnik na svetu »Empire State Building« v Njujorku. Ta stavba, ki ima 102 nadstropja je stala 50 milijonov dolarjev, gradili so jo 13 in pol meseca in zaposlenih je bilo 2500 ljudi. Pri najnovejši »Radio City« izmeta-va temelje 50.000 kopa-

Januš Golec

Trojno gorjé.

Ljudska povest o trojnem gorju slovenskih in hrvaških pradedov.

26

(Dalje.)

Kanone so postavili na za to zgrajeni nasip na levem bregu Kolpe, od koder so obvladovali trdnjavo. Na nasipu so bili razvrščeni predvsem težki topovi, ki bi naj razrahljali obzidje Siska in omehčali trdnjavo za splošen napad, ki se je moral posrečiti pri toliki premoči.

S strahom so opazovali Siščani turške priprave za oblego, ki je obetala biti kratka v očigled tako mnogoštevilni in z vsem izborno prekrbljeni Hasanovi armadi. Majhno trdnjavsko gnezdo je štel 300 bojnikov pod poveljstvom dveh zagrebških kanonikov-junakov: Blaža Gjuraka in Matije Fintiča. Bilo je še nekaj prostovoljcev-vitezov in med temi um obrambe, vse tolažeči in sigurno zmago obetajoči Pavel.

Ko je postavil in uredil paša tabor in ukopal topove na levem bregu Kolpe, je poslal proti trdnjavi konjenika z belo zastavo in s pozivom na

takojšnje predajo, predno prične topništvo svojo pesem. Hasanovega odposlanca so Siščani opsovali in mu zabičali, da se bodo gostili oni v taboru paše in ne on poturica s svojimi pesjani v Sisku.

Dne 17. junija zjutraj je oznanil prvi strel iz turškega topa pričetek krvavega plesa. Iz trdnjave se je pognalo po tedanjem običaju nekaj jezdecov proti taboru. Na čelu drznih izpadnikov je drvel velik bojevnik v svetlem oklepu, z bogato okrašeno čelado in z belim plaščem po hrbtu. S turške strani so bili brž na konjih najbolj vročerkvni begi.* V gotovi oddaljenosti sta pričela nasprotnika z zbadanji in z zmerjanjem. Turški begi so bili skoro sami poturčeni Bosanci in so razumeli hrvaščino bolje nego turški jezik. Najkrepkejše psovke, kletvice, grožnje in baharije so imele namen, nasprotnika razdražiti in ga izzvati na dvoboj. Taki dvoboji pred bitkami med najbolj izurjenimi borci so bili splošna navada. Obe sovražni bojni sili sta zasledovali z največjo napestostjo posamezne bojavnike, jih podžigale s kriki

* Beg = naslov za turškega oficirja.

DRUŠTVENE VESTI

DEKLETOM ŠMARSKE DEKANIJE.

V nedeljo, 17. julija, priredijo krščanske dekliške organizacije šmarske dekanije proslavo sedemdesetletnice smrti škofa Slomškega, velikega učitelja in prosvetitelja našega naroda in prijatelja slovenske mladine. Škof Slomšek je bil rojen na Ponikvi v šmarski dekaniji, zato ima ta dekanija tem večjo dolžnost, da proslavi svojega velikega rojaka, največjega sina naše zemlje. Proslava se bo vršila pri Sv. Roku nad Šmarjem ter začenja ob 19. uri predpoldne. Govorita gg. kanonik Časl in profesor dr. Hohnjec. Dekleta Marijinih družb, dekliških zvez in vobče krščanske mladence šmarske dekanije in sosednih krajev, pridite v najobličnejšem številu!

*

Sv. Peter pri Mariboru. Prosvetno društvo »Skala« pri St. Petru pri Mariboru priredi v nedeljo, dne 3. julija tega leta popoldne ob 3. uri na vrtu gostilne Sande gledališko predstavo »Pri kapelici«, igrokaz v treh dejanjih. Na sporedu je tudi govor, pevske točke in godba. Vstopnina nizka, in sicer 2, 4 in 6 Din. — Prijatelji društva, iskreno vabljeni!

Sele pri Slovenjgradcu. Naše bralno in izobraževalno društvo, katero smo sele pred letom ustanovili, izvrstno uspeva. Pri nas rado bere staro in mlado. Le primanjkljaj knjig nas teži, da ne moremo povsem ustreči našim bralcem. A znali smo si pomagati; zbrali smo se fantje in dekleta in soglasno sklenili: Uprizorimo igro! S tem nam bo pomagano. In res, dne 17. maja tega leta smo uprizorili igro: »Trije tički«, in kmalu pozneje, dne 5. junija je bila druga uprizoritev »Kmet Herod«, ki je, kakor prva, tudi izvrstno uspela. Vloge so bile dobro odigrane. Čisti dobiček je namenjen v prid društva, ki se ima zahvaliti predvsem g. Matkotu Vosnerju za obili trud učenja, kakor tudi gđc. Štefki Vrhnjakovi. Lepa zahvala gre tudi gostilničarju Vrtiču, ki je dal na razpolago prostore. Bog živi! Bralno društvo na Selah.

St. Janž na Dravskem polju. Člani bralnega društva v Cirkovcah priredijo v nedeljo, dne 26. junija v društveni dvorani igro v treh dejanjih »Prisegam«. Porabite priložnost in pridite v obilnem številu. Tudi pesem je na programu.

Sv. Jurij ob Taboru. Naše katoliško prosvetno društvo je gostovalo dne 12. junija z zelo lepo in podučljivo dramo v štirih dejanjih »Materino srce« v St. Ilju pri Velenju. Dvorana društvenega doma je bila polna gledalcev. Igralci so podali svoje vloge tako, da je bilo ljudstvo očarano. Mnogo zabave sta nudila gledalcem pevski in tamburaški zbor s svojimi umetniškimi komadi. Predvsem se moramo za ta uspeh zahvaliti tamkajšnjemu g. župniku, ki nam je bil zelo naklonjen. Ne pozabimo pa tudi na vladarja celega sveta, ki nam je naklonil tako lepo vreme. Sedaj pa, bratje, ne spati, temveč na delo za bodočnost našega naroda!

Zibelka podmornic pred 350 leti.

Prva zamisel podmornice.

Večina ljudi je uverjena, da so podmornice iznajdba najnovejšega časa, in so se posebno razvile med svetovno vojno. V resnici pa je že leta 1578 objavil opis te iznajdbe neki Viljem Bourne v svoji knjigi, ki nosi naslov: »Iznajdbe in nasveti«. Bourne trdi v opisu, da bo de podvodni čoln prinesel pomorskim vošnjakom mnogo koristi in predvsem to, da bodo lahko ladje kljubovale viharjem Atlantskega Oceana. Vendar je ostal od Bourneja zamišljen podvodni čoln samo na papirju, a le je bil omenjen prvi, kateremu se je rodila misel možnosti podvodne plovbe.

Holandski zdravnik.

Za Bournejem je prišel holandski zdravnik Kornelij Drebbel, ki je živel na Angleškem. On je zgradil 40 let za Bournejem leta 1620 dva majhna čolna, s katerima je delal poskuse na reki Temzi. Angleški kralj Jakob I. bi naj bil prevozil na enem od teh čolnov pod vodo

po Temzi iz Westminstera v Greenwich. Čolna sta bila lesena, obbita z železom in opremljena s šestimi pari vesel, kojih naloga je bila: čoln spraviti pod vodo. Drebbel je skrbel za zrak v čolnu s pomočjo steklenic po svojem lastnem in skrivnostnem receptu. Toliko je res, da se je Drebbelov čoln lahko potopil, se dvignil zopet na površje, a voziti pod vodo se je bilo v njem nemogoče.

Francoski načrt.

Že leta 1653 je zgotovil Francoz De Sons risbo o prvi podmornici, ki je na zunaj sličila poznejšim iznajdbam. Potapljanje bi se naj izvršilo z vsesavanjem vode, dvig pa z izmetavanjem. Tudi ta podmornica se ni mogla premikati pod vodo.

Lesena ladjica.

Princ Karl Heški je pustil leta 1689 zgraditi na svoje stroške od Denisa Papina čoln, ki je bil podoben posodi za škropljenje. Tudi ta čoln ni dosegel nikakih uspehov.

Symons, ki je preizkušal svojo iznajdbo po angleški reki Temzi, se je povspel korak dalje leta 1747. Zgradil je majhno ladjico, ki je bila obita z z mastjo prepojenim usnjem. Na ladjico so bile pritrjene usnjate posode, ki so jo potapljale z usesavanjem vode. Ako se je hotel čoln dvigniti na površje, so morali te posode izprazniti z ročno močjo z iztiskavanjem. Ko je bila voda iztisnjena, so zavezali vrata usnatih posod in čoln se je dvignil. Na podlagi tega postopanja so zgrajene tudi današnje podmornice, samo iztiskava danes vodo stisnjeni zrak. Symson se je posluževal kot gonilne sile štirih parov vesel.

Iznajdba mizarja.

Trideset let pozneje je izgotovil mizar Day podmornico pri Yarmouthu na Angleškem. Z iznajdbo se je potopil 10 m globoko in zopet priplaval na površje. Napravil je še večji čoln, vzel seboj v globočino kot utež kamenje, ki je bilo pritrjeno na zunanji strani čolna in je s to napravo delal ponovne poskuse

k hrabrosti. Že iz izida dvobojev so sklepali na zmago ali poraz v glavni bitki.

Begi, ozmerjani z vražjimi poturicami, pasjimi sinovi itd. so bili hitro razkačeni in so se pogнали proti vrsti vitezov. Še predno je pogledal prvi besneči poturica kristjanu v oči, se je skotalil s konja s preklano glavo. Meč viteza velikana z belim plaščem je bil izredno dolg. En zamahljaj je zadostoval, da je odbrzel prvi turški izzivač po tedanjem izražanju v pasjo posmrtno gmajno. Zagnali so krik obleganci in oblegovalci ter podkurili ostale Turčine, da očistijo prvo sramoto s krščansko krvjo in zboljšajo slabo znamenje za bodočnost. Vitezi so bili skrbno na straži radi znane turške verolomnosti, prevare in zahrbtnosti. Da bi ne mogli posameznikom na pomoč celi oddelki iz tabora, so se umaknili s širne ravni na ozki pas med obema kanaloma, ki sta obdajala trdnjavo poleg Kolpe od severa in juga in puščala le ozek jezik za prehod po suhem. Tukaj se je mogel boriti le mož proti možu, poseg v dvoboj od strani je bil izključen. Umik kristjanov je bil spremljan od krikov o babjih bojazljivcih, ki spa-

dajo h kolovratu in za svinjske pastirje in ne med branitelje trdnjave! Turški prostovoljci so zdirjali takoj za vitezi, da se jim osvetijo radi ubitega tovariša. Tokrat se je postavil s prehudo bojaželjnostjo eden najhrabrejših in najboljših bojovníkov turške armade, Osman beg iz Banjaluke. Izognil se je dvema Pavlovima udarcema, šele tretji je oplazil Osmanovega žrebca po glavi, da je klecnil na kolena, pokopal pod seboj bega in mu polomil rebra, da je obležal v nezvesti in so ga morali odnesti. Osmanov poraz je razburil Turčine, da so vpili kakor na sodni dan. Sam Hasan se je prikazal iz tabora na belem vrancu in zmerjal v turščini oficirje, katere bo pozobal samo en djaur (krivoverec-kristjan). Na ukaz vrhovnega poveljnika je rinil vsak v vitezovo bližino, da bi ga potipal na smrt. Beli vitez se ni nič kaj veliko trudil. Par silovitih švištov z goljatskim mečem po zraku in med obema jarkoma na bojišču je bilo dovolj prostora še za nadaljnje beg, ker so že pulili prvi travo v zadnjih stresljajih. Pet Turkov je posekal in prekotalil s konj belí vitez, njegovi tovariši so se pogнали za ostali-

čev in bo zaposlenih dnevno 56.000 obrtnikov in delavcev.

Kaj ljudje jedo.

Največ krompirja jedo Nemci, kjer odpade na prebivalca letno 415 kg krompirja. Nato sledi Čehoslovaška s 355 kg in Rusija s 340 kg. Potem so v daljnji razdalji Francozi z 621 kg, Angleži s 131 kg, Američani s 77 kg. Največ kruha pojedó Belgijci, in sicer po prebivalcu 273 kg letno, najmanj pa v Švici s 130 kg. Največ čaja se izpije na Angleškem, in to 4.1 kg za prebivalca letno, najmanj pa Francozi z 0.04 kg. Kavo najbolj cenijo na Danskem, in sicer 6.8 kg za prebivalca na leto, najmanj